

**Väghållare
Planerare**

Trafiksäkerhet i fysisk planering

Tema 2 i Trafiksäkerhetslyftet

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Trafiksäkerhet i fysisk planering

Trafiksäkerhet är en relevant fråga för såväl översiktsplanen som genom hela den kommunala planprocessen. I detaljplanearbetet finns stor potential att inkludera trafiksäkerhet tidigt och kontinuerligt. Det är genom den fysiska planeringen som stadsbyggandet, kvarter, trafiksystem och trafikgenerering formas.

På en övergripande nivå kan trafiksäkerheten påverkas av planering och lokalisering av ny bebyggelse och ny infrastruktur. Trafiksäkerheten kan främjas av att planeringen gynnar och prioriterar hållbara färd sätt (gång-, cykel- och kollektivtrafik). Lokala förutsättningar för en god trafiksäkerhet kan även skapas i enskilda planer genom att lokalisera gångvägar, cykelvägar och gator på ett sätt så att risken för farliga konflikter minimeras och genom att skapa utrymme för trafiksäker utformning av gaturummet.

Den fysiska planeringen innebär en sammanvägning av olika intressen. Arbetet drivs oftast av ett stadsbyggnadskontor (eller liknande) men inkluderar flera kommunala förvaltningar, andra myndigheter och privata aktörer. Enligt tidigare studier leder bristande kunskaper om trafiksäkerhet, tillsammans med en prioritering av bland annat stadsmässighet och hög exploateringsgrad, till att trafiksäkerheten ibland prioriteras ned på ett sätt som inte är nödvändig. Det är av betydelse att kommunen har gemensamma tydliga mål för den långsiktiga trafiksäkerheten och en fungerande strategi för hur frågan hanteras genom hela plan- och byggprocessen. Finns detta ökar trafiksäkerhetsfrågans status inom den fysisk planeringen samtidigt som risken minskar för att trafiksäkerheten i något skede prioriteras ned.

Aktiviteter inom detta tema

Fylla i frågeformulär

För att få en bild av läget i kommunen vad gäller trafiksäkerhet i fysisk planering kan frågeformuläret för temaområde 2 fyllas i. Formuläret finns i **formulär för självbedömning** (en Excelfil) som samlar formulär för samtliga temaområden och som ger stöd för en summering av resultaten. Fyll gärna i formuläret tillsammans med andra, se den dialogbaserade genomförande-processen för Trafiksäkerhetslyftet i handledningen.

Fördjupad kartläggning

En fördjupad kartläggning för fysisk planering innebär att ta del av de styrande och stödjande dokument samt rutiner och liknande som finns. Nedan ges förslag på vad som bör undersökas i den fördjupade kartläggningen.

Trafiksäkerhet i översiktsplanen

Hur ska gående och cyklist prioriteras enligt den gällande översiktsplanen eller andra övergripande styrande dokument? Hur nämns trafiksäkerhet i dessa dokument?

Övergripande gångnät/cykelnät

Har kommunen ett utpekat nät för gångtrafik respektive cykeltrafik? Används det övergripande nätet som en utgångspunkt för den fysiska planeringen?

Utformningsriktlinjer

Finns det utformningsriktlinjer som används i fysisk planering som inkluderar trafiksäkerhet? Är det motsvarande utformningsriktlinjer som används för trafikplanering och trafiksäkerhetsåtgärder av teknisk förvaltning? Motsvarar utformningsriktlinjerna nationella krav/råd (till exempel VGU, VGU-guiden, GCM-handboken)?

Mallar, granskningsrutiner och avvikelshantering

Finns det checklistor för detaljplaner som inkluderar trafiksäkerhet? Är checklistor som används i planarbete och vid bygglovsgranskning samstämmiga?

Finns det mallar för planbeskrivningar som inkluderar trafiksäkerhet?

Hur beskrivs trafiksäkerhetsfrågor i kommunens planbeskrivningar?
Görs det alltid på samma sätt?

Hur ser granskningsrutinerna för den fysiska planeringen ut? Finns det granskningsrutiner som säkerställer att trafiksäkerhet beaktas i planer och projekt?

Finns rutiner för hur avsteg och avvikelser från utformningsriktlinjer och andra styrande dokument hanteras ska hanteras?

Sociala konsekvensanalyser

Har kommunen riktlinjer för hur och när sociala konsekvensanalyser (SKA, BKA etc.) ska genomföras? Inkluderas trafiksäkerhet för olika grupper (trafikantgrupper, befolkningsgrupper etc.) i dessa riktlinjer?

Temamöten med ansvariga förvaltningar/enheter

Exempel på frågeställningar för samtal med ansvariga förvaltningar/enheter:

- Är trafiksäkerhet för gående och cyklister en prioriterad fråga i det planarbete som kommunen bedriver?
- Beaktas trafiksäkerhet i allt planarbete? Finns det vissa typer av planer där frågan är mer prioriterad än i andra? När riskerar trafiksäkerhet att tappas bort?
- Finns trafiksäkerhet med i projektdirektiv och projektmål som ofta är styrande för exploateringsprojekt?
- Ger översiktsplan, trafikstrategi, trafiksäkerhetsprogram, utformningsriktlinjer eller andra styrande/stödjande dokument ett bra stöd till att beakta trafiksäkerhet i fysisk planering?
- Har trafiksäkerhetsfrågan samma tyngd hos alla förvaltningar som involveras i planarbetet?
- Finns målkonflikter eller intressekonflikter som rör trafiksäkerhet i detaljplaneskedet? Hur hanteras sådana konflikter?
- Vilken möjlighet har planhandläggare att få stöd i trafiksäkerhetsrelaterade frågor? Finns rutiner för hur trafikkompetens ska involveras i arbetet? Finns granskningsrutiner? Fungerar dessa rutiner?
- Diskuteras trafiksäkerhet under byggskedet under planarbetet eller ligger fokus endast på den genomförda planen?

Läsa vidare

Det finns många olika handböcker för utformning av gatumiljöer och trafik-säkerhetsåtgärder som kan användas i fysisk planering. Detta är till viss del samma stöd som för **temaområde 3**.

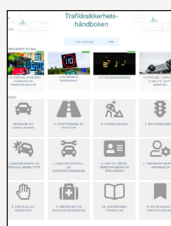
Vägars och Gatans Utformning (VGU) beskriver krav och råd för utformning av den färdiga väg- eller gatu-anläggningens egenskaper. Kraven i VGU ska användas vid utformning inom Trafikverketoch är rådgivande för kommuner. Som stöd finns **VGU-guiden** som består av två handböcker: en om *utformningsprocessen* och en med *stödjande kunskap*. Den kommunala VGU-guiden från 2015 har utgått och dess innehåll har inarbetats i den nu gällande VGU-guiden.

GCM-handboken heter **Mobilitet för gående, cyklister och mopedister** sedan nyutgåvan kom 2022. Handboken ger kunskapsunderlag och stöd för planering, utformning, underhåll och uppföljning med fokus på gående, cyklister och mopedister klass 2.

Åtgärds katalog för säker trafik i tätort gavs ut av SKR i en tredje upplaga 2009. Den ger en översiktlig beskrivning av de allra flesta åtgärder för ökad trafiksäkerhet i tätort som var aktuella 2008. På senare år har fler åtgärder tillkommit som inte finns med i åtgärds katalogen, till exempel dynamiska farthinder.

Norska trafiksäkerhetshandboken har getts ut av TØI med stöd av Samferdseldepartementet och Statens vegvesen i Norge sedan tidigt 1980-tal. Handboken ger aktuell kunskap om 148 olika trafiksäkerhetsåtgärder. Informationen om åtgärderna uppdateras kontinuerligt och finns tillgänglig via <https://www.tshandbok.no/>.

Upplysningar om innehållet:

Prem Huq, prem.huq@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2023

Bestnr: 5535

Ladda ner på skr.se/publikationer

Post: 118 82 Stockholm | **Besök:** Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | skr.se

**Sveriges
Kommuner
och Regioner**